

Dela Jožeta Plečnika v Ljubljani – urbano oblikovanje po meri človeka

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

MUZEJ ZA ARHITEKTURO
IN OBLIKOVANJE
MUSEUM OF
ARCHITECTURE AND DESIGN

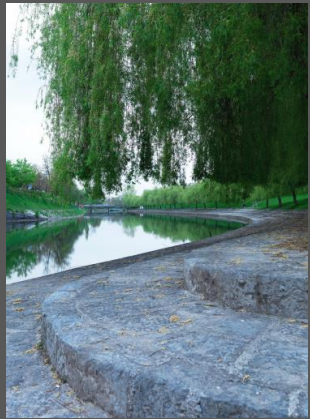
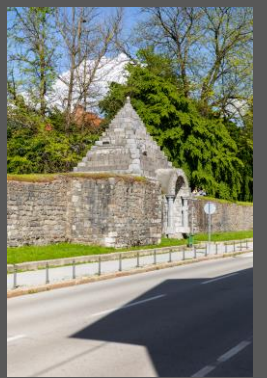
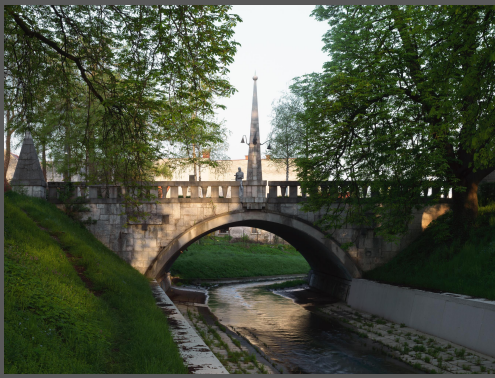
Zavod za varstvo
kulturne dediščine Slovenije
Institute for the Protection of
Cultural Heritage of Slovenia

Dela Jožeta Plečnika v Ljubljani – urbano oblikovanje po meri človeka

Vpis na UNESCO Seznam svetovne dediščine

- 28. 7. 2021 - **Odbor** za svetovno dediščino je na svojem 44. zasedanju sledil priporočilu Mednarodnega sveta za spomenike in spomeniška območja (ICOMOS) in **izbrana Plečnikova dela vpisal na UNESCO Seznam svetovne dediščine**.
- Izbranim Plečnikovim delom v Ljubljani so z vpisom priznali tako imenovano **izjemno univerzalno vrednost**. Med spomenike in območja, pomembna za vso človeštvo, se odslej uvrščajo arhitektova dela, ki sestavljajo spomeniško območje, nastalo v strnjenem obdobju med obema svetovnima vojnama kot rezultat Plečnikovih intervencij v mestno tkivo Ljubljane.
- Vpis na UNESCO Seznam je **najvišje mednarodno priznanje** na področju kulturne dediščine, istočasno pa se z vpisom **zaveujemo k sistemski skrbi spomenikov**, kot je to določeno v nominacijskem dosjeju in zahtevah Odbora.

Projekt vpisa izbranih Plečnikovih del na UNESCO Seznam svetovne dediščine in dejavnosti po vpisu

Celostno pristopanje h kulturni dediščini

Vrednotenje

Razmislek in artikulacija vrednot, ki jih ima Plečnikova dediščina za vse nas tudi v sodobnem času in jih z vpisom predstavljamo svetu. Vrednotenje javnega prostora, njegovih funkcij, kakovosti in pomena za prebivalce.

Ohranjanje

Zakonska nagradnja sistema zaščite Plečnikove dediščine (odlok) in razvijanje orodij za učinkovito zaščito Plečnikovih del (konservatorski načrti). Izboljšava monitoringa fizične substance in krepitev strokovne ekipe pri odločanju v zvezi s posegi v prostor (delovna skupina na ZVKDS, vpeljevanje sistema HIA).

Upravljanje

Sistematizacija in formalizacija obstoječega sistema upravljanja. Povezovanje vseh deležnikov povezanih s Plečnikovo dediščino in načrtovanje aktivnosti v skladu z izjemnimi univerzalnimi vrednotami Plečnikove dediščine.

Sobivanje

Plečnikova dediščina ne kot ovira, ampak kot duhovna dediščina človeštvu. Kolektivna prepoznavna pomena izjemne univerzalne vrednosti Plečnikovega javnega prostora, njegovo nenehno aktualiziranje in vpenjanje v vsak dan.

Dela Jožeta Plečnika v Ljubljani – urbano oblikovanje po meri človeka

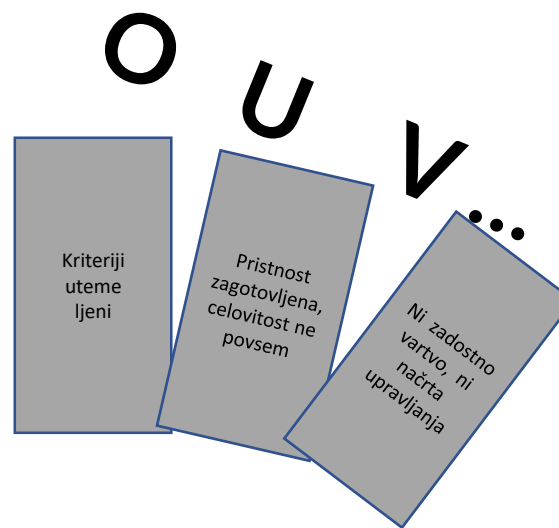
Izjemna univerzalna vrednost – 3 stebri nominacije

OUV Izjemna Univerzalna Vrednost

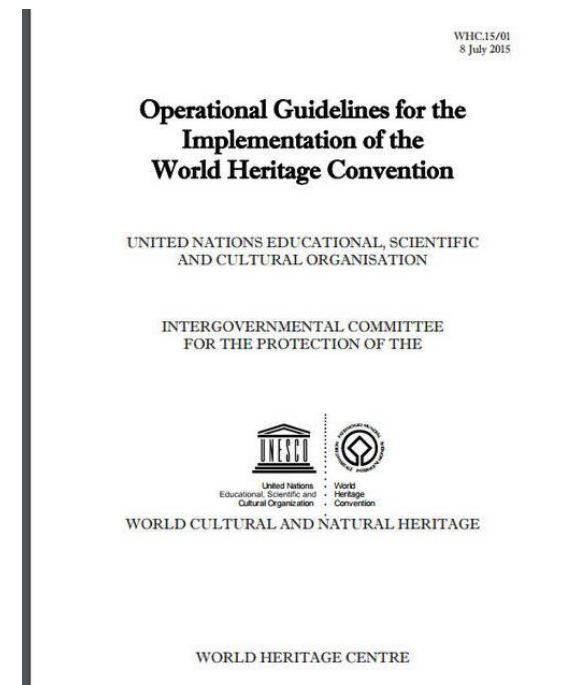
Predlagana dela morajo ustrezati vsaj **1 od 10** kriterijev svetovne dediščine

Predlagana dela morajo biti **pristna in celovita**

Za predlagana morajo biti zagotovljeni **pogoji varstva in upravljanja**

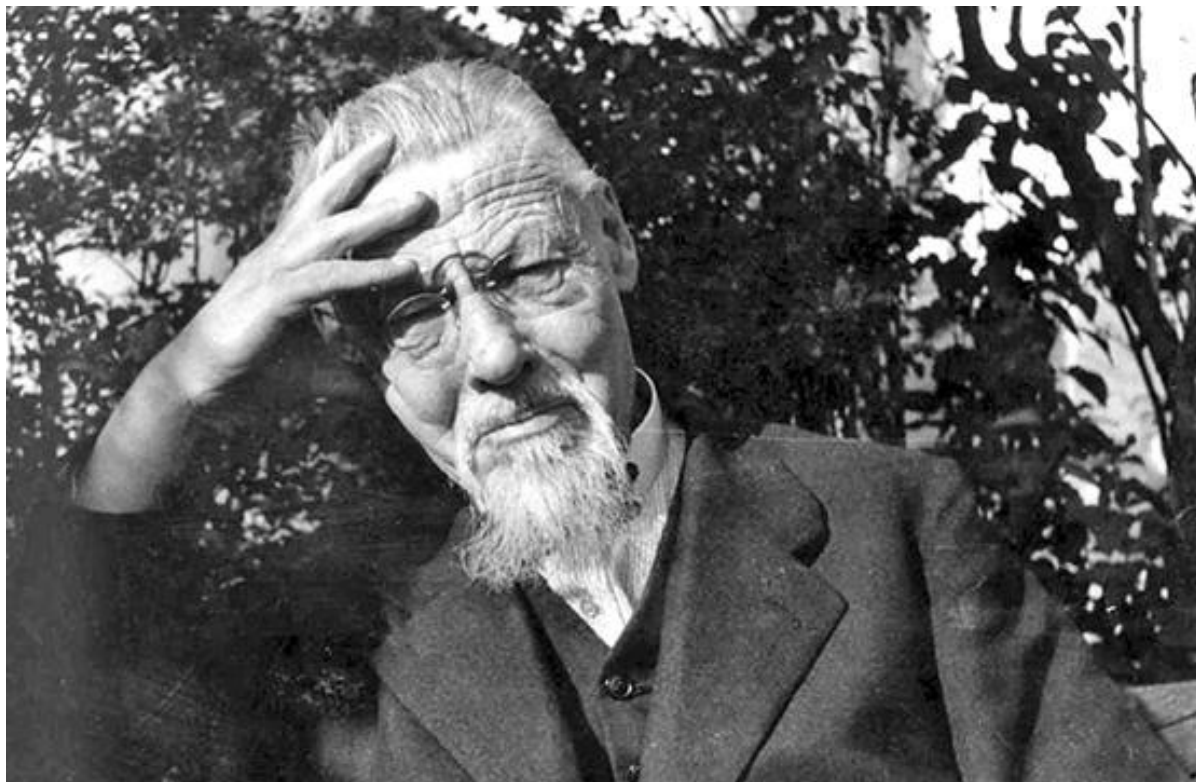

ORODJE: Operativne smernice za implementacijo Konvencije o svetovni dediščini

Dela Jožeta Plečnika v Ljubljani – urbano oblikovanje po meri človeka

Izjemna univerzalna vrednost – kriteriji, vrednotenje in atributi

KRITERIJE je treba utemeljiti, kar pa je mogoče edino z orodjem **VREDNOTENJA**.

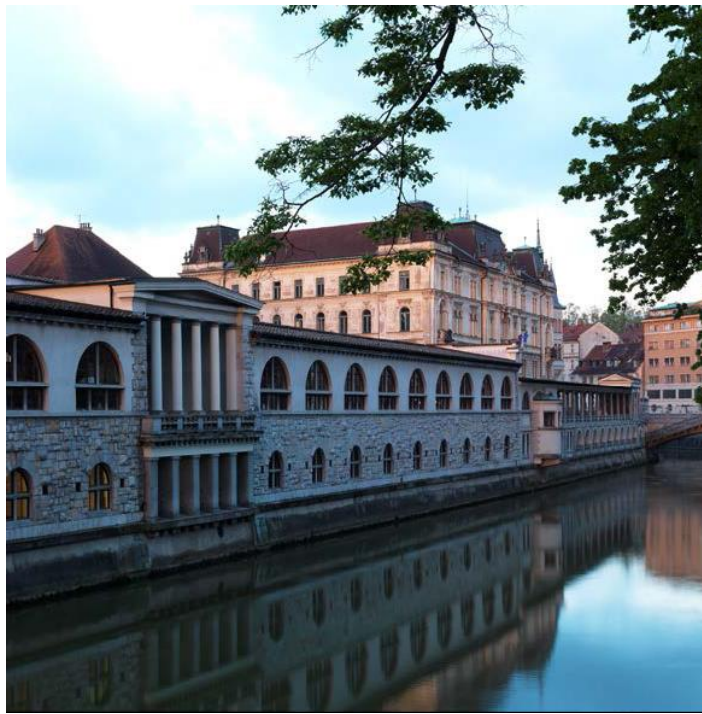
VREDNOTE (*values*): spoštovanje, da si nekaj zasluži pomembnost, vrednost, uporabnost.

*Z vrednotami utemeljimo **ZAKAJ** je nekaj pomembno.*

Ali je edina vrednota, ki jo pripisujemo danes Plečniku njegov avtorski opus ali tudi kaj drugega? Morda njegov arhitekturni izraz ali način načrtovanja javnega prostora? Kaj je danes prepoznano kot prostorska / arhitekturna kakovost mesta Ljubljane?

Dela Jožeta Plečnika v Ljubljani – urbano oblikovanje po meri človeka

Izjemna univerzalna vrednost – kriterij, vrednotenje in atributi

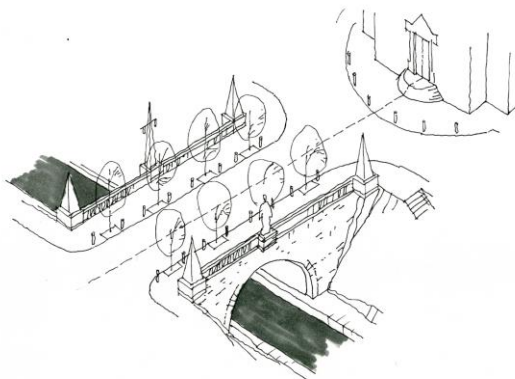
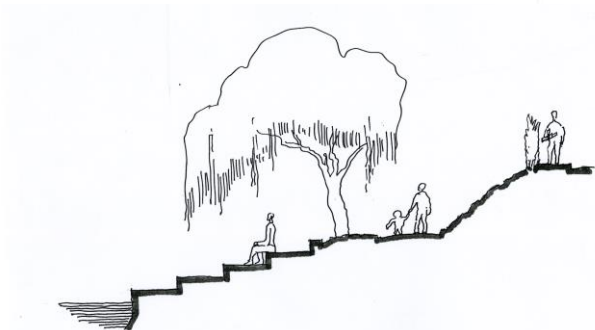
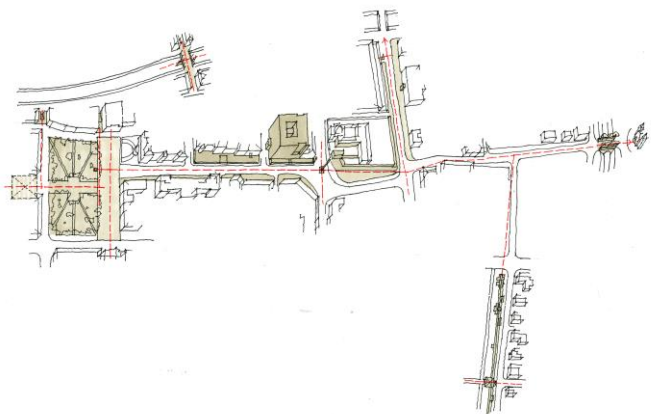
KRITERIJ (iv) - izjemen primer *tipa* stavbe, arhitekturne ali tehnološke celote ali krajine, ki ilustrira pomembno stopnjo v človeški zgodovini.

Primer ureditve urbanega prostora, ki:

- ni zgrajen na novo, ampak **nadgrajen** z manjšimi in večjimi posegi,
- prostor je **kontekstualiziran** in prilagojen potrebam modernega in sodobnega človeka
- prostor je načrtovan in grajen z različnimi **pomeni in funkcijami**
- uporabnika/**pešca** pritegne k identifikaciji in branju mesta,
- uporaba materialov je **inovativna**
- uvaja **lasten arhitekurni jezik**

Dela Jožeta Plečnika v Ljubljani – urbano oblikovanje po meri človeka

Izjemna univerzalna vrednost – kriterij, vrednotenje in atributi

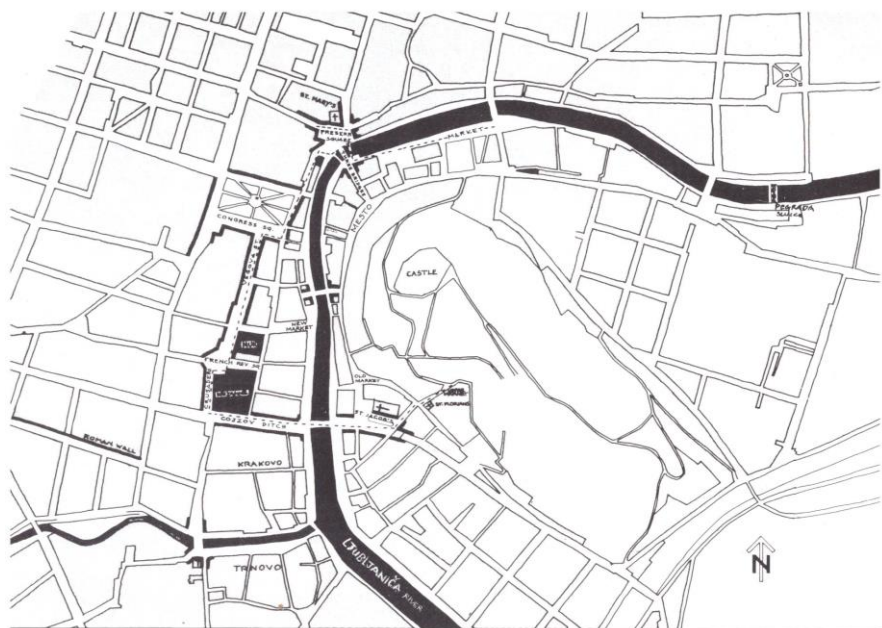
VREDNOTE predstavljajo **ATRIBUTI**.

ATRIBUTI nam utemeljijo, **KAKO** se manifestirajo vrednote Plečnikove ureditve Ljubljane. Atributi del Jožeta Plečnika v Ljubljani so:

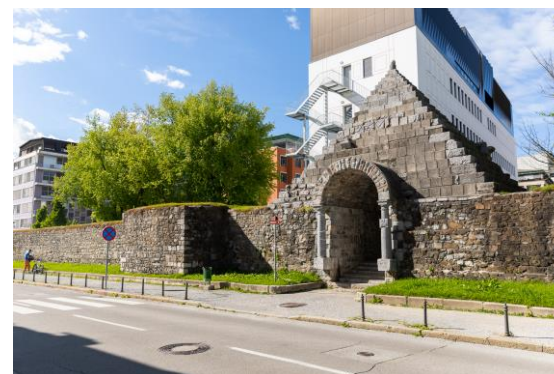
- kontekstualiziranje mesta
- merilo človeka
- večpomenskost
- ekonomičnost
- lasten arhitekturni jezik

Dela Jožeta Plečnika v Ljubljani – urbano oblikovanje po meri človeka

Izjemna univerzalna vrednost – kriterij, vrednotenje in atributi

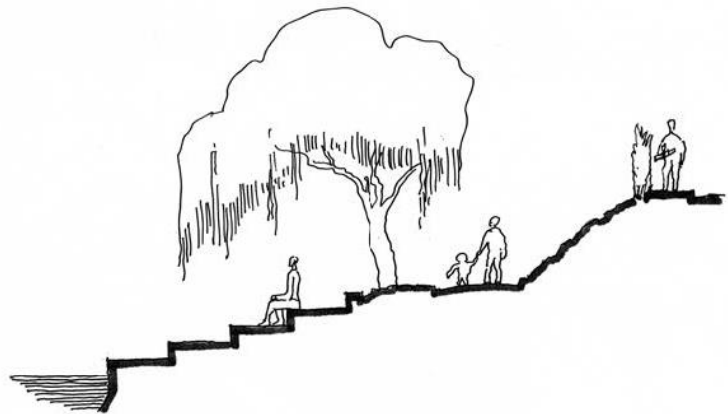
Atribut:
*kontekstualiziranje
mesta*

Dela Jožeta Plečnika v Ljubljani – urbano oblikovanje po meri človeka

Izjemna univerzalna vrednost – kriterij, vrednotenje in atributi

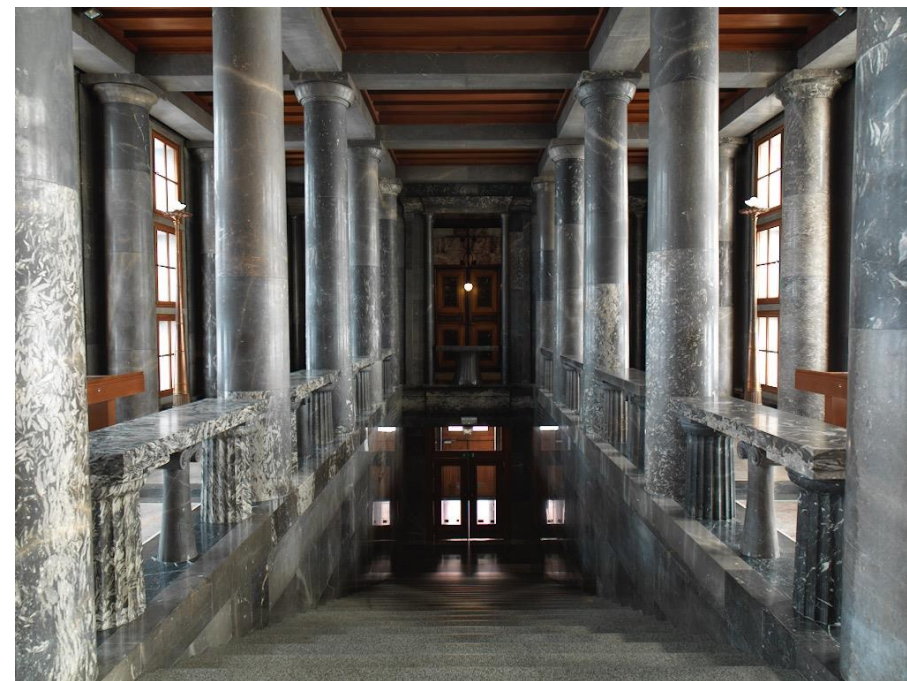
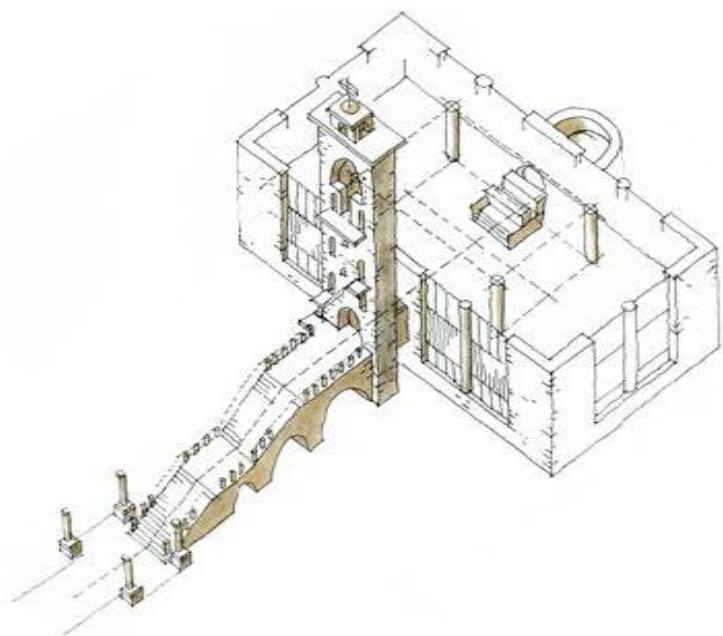
Atribut: merilo človeka

Dela Jožeta Plečnika v Ljubljani – urbano oblikovanje po meri človeka

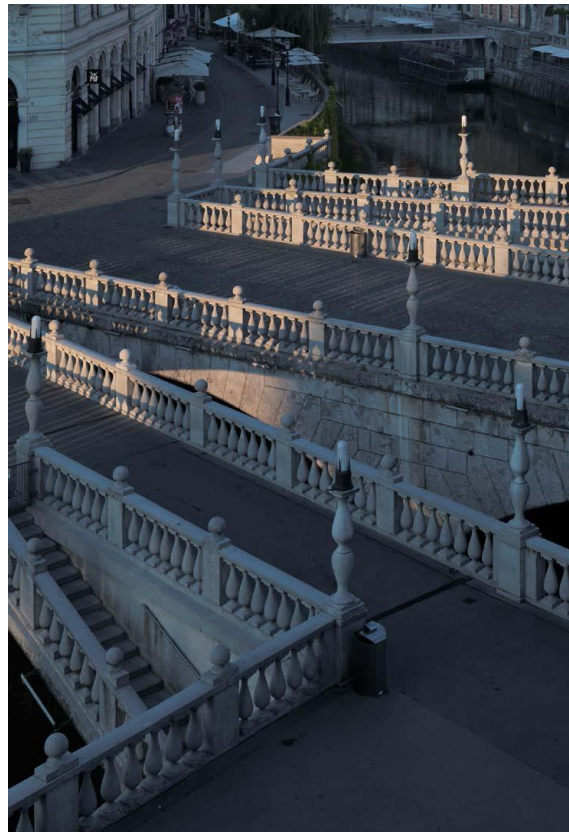
Izjemna univerzalna vrednost – kriterij, vrednotenje in atributi

Atribut: večpomenskost

Dela Jožeta Plečnika v Ljubljani – urbano oblikovanje po meri človeka

Izjemna univerzalna vrednost – kriterij, vrednotenje in atributi

Atribut: ekonomičnost

Dela Jožeta Plečnika v Ljubljani – urbano oblikovanje po meri človeka

Izjemna univerzalna vrednost – kriterij, vrednotenje in atributi

Atribut: lasten arhitekturni jezik

Dela Jožeta Plečnika v Ljubljani – urbano oblikovanje po meri človeka

Izjemna univerzalna vrednost – pristnost in celovitost

Izjava o PRISTNOSTI (*authenticity*) zagotavlja, da so predlagana dela ohranjena, nespremenjena v svojih zasnovah torej avtentična. Testirati in potrditi je treba pristnost: oblikovanja, gradiv, izvedb, tehnologij, postavitve v prostor...

Izjava o CELOVITOSTI (*integrity*) zagotavlja, da predlagana dela v celoti in resnično predstavljajo vrednote, utemeljene v izbranem kriteriju.

Potrditi je treba reprezentativnost OUV vrednot, da je obseg del ustrezen za predstavitev atributov, da je zagotovljena zaščita predlagane celote.

Dela Jožeta Plečnika v Ljubljani – urbano oblikovanje po meri človeka

Izjemna univerzalna vrednost – OUV - izjava o pomenu

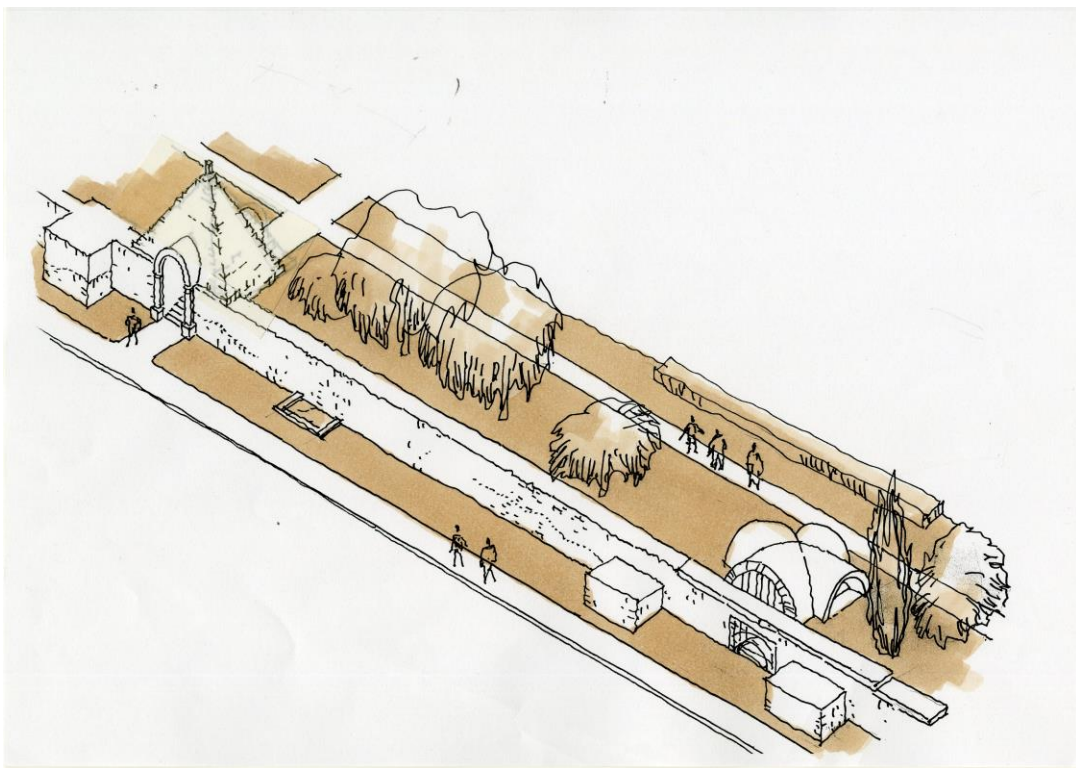
- **IZJAVA O POMENU (statement of significance)**
Pomen (significance): pomembnost nečesa, zbir vrednot, njihovih pomenov in lastnosti

Kaj je izjemna, univerzalna vrednost del Jožeta Plečnika v Ljubljani, ki je pomembna za vse človeštvo?

- *urbani prostor Ljubljane temelji na arhitekturnem dialogu novega z obstoječim prostorom, arhitekt na novo interpretira mestne prostore*
- *javni prostori in stavbe kreirajo izjemen tip mestnega prostora in arhitekture, ki niso omejeni le na določeno rabo, ampak uvajajo različne rabe in pomene ter ustvarjajo novo identiteto (Plečnikova Ljubljana)*
- *je primer urbane krajine, oblikovan v kontekstu, ki omogoča sodobno rabo prebivalcev na drugačen način in z drugim arhitekturnim izrazom kot sočasno moderno gibanje*
- *Odgovarja tudi na potrebe sodobnega načrtovanja mest z večjo senzibilnostjo do uporabnika in prostora – kar danes velja za trajnostno.*

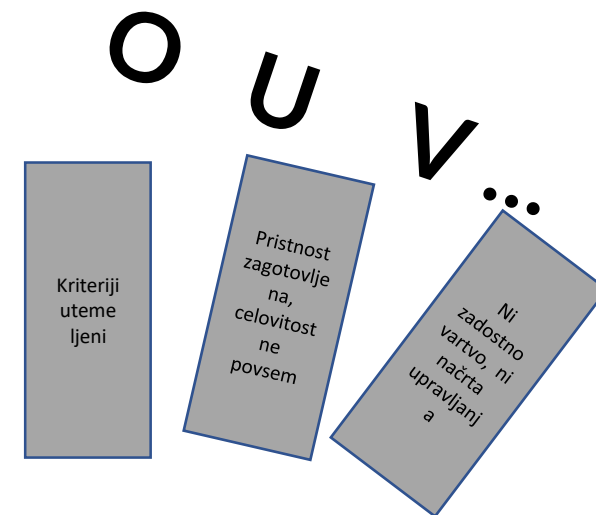
Dela Jožeta Plečnika v Ljubljani – urbano oblikovanje po meri človeka

Izjemna univerzalna vrednost

Zakaj je ves ta proces pomemben?

1. OUV je utemeljitev vrednot nominirane dediščine in hkrati zaveza njenega ohranjanja
2. Vsi deležniki se bolje zavedajo pomena dediščine
3. Je bistvo pri odločitvah in usmerjanju:
 - vizije dediščine
 - konservatorskih ukrepih
 - interpretaciji in prezentaciji
 - upravljalških strategijah.

ZAVEZE REPUBLIKE SLOVENIJE DO
ODBORA UNESCO (NOMINACIJSKI
DOSJE)

FORMALIZACIJA OBSTOJEČEGA
SISTEMA UPRAVLJANJA

UPRAVLJAVSKI SISTEM VKLJUČUJE
ŠIROK NABOR DELEŽNIKOV, KI SO
POVEZANI S PLEČNIKOVO
DEDIŠČINO

IZHODIŠČE VSEH DEJAVNOSTI JE
IZJEMNA UNIVERZALNA
VREDNOST PLEČNIKOVE
LJUBLJANJE

Izhodišča Plečnikovega sistema upravljanja

SKUPNI NAČRT UPRAVLJANJA

Nivo 1

Nivo 2

POSAMEZNI NAČRTI UPRAVLJANJA

- vsi lastniki/upravljavci vpisanih Plečnikovih del,
- vsaka komponenta ima svoj načrt,
- vsak načrt vsebuje akcijski načrt, ki vključuje skrb za fizično substanco

SKUPNO UPRAVLJANJE

- koordinacija deležnikov in odgovornih institucij, zbiranje in analiza podatkov, monitoring, poročanje,
- vrednotenje, prezentacija, promocija.

Skupni načrt upravljanja

Nivo 1

(posamezni načrti upravljanja)

MOL

- Oddelek za gospodarske dejavnosti in promet
- Oddelek za kulturo

MK (NUK)

MGML (Rimski zid)

JP LPT (Tržnice)

HIDROTEHNIK (Zapornice)

RKC (Župnija Ljubljana Barje)

RKC (Župnija Ljubljana Šiška sv. Frančišek Asiški)

ŽALE Javno podjetje

Nivo 2

(skupno upravljanje)

Ministrstvo za kulturo

Nadzorno telo (MK)

Potrjevanje programa in nadzor nad financami

Skupni upravljavec (MAO)

Upravljavsko telo

Predstavniki pristojnih institucij in upravljavcev

- MAO
- Lastniki/upravljavci (MOL z dodatnimi zavezami)
- MGML
- ZVKDS
- TL
- Univerze

MAO – naloge skupnega upravljavca vpisanih Plečnikovih del na UNESCO Seznam (2021–)

Koordinacija

- lastniki/upravljavci,
- državni in lokalni zavodi,
- Ministrstvo za kulturo,
- UNESCO/ICOMOS,
- uporabniki.

Zahteve UNESCO Odbora

- koordinacija in sodelovanje pri nalogah, ki jih je naložil UNESCO Odbor ob vpisu (npr. presoja vplivov – Heritage Impact Assessment, preprečevanje neprimernih intervencij v mestu, iskanje sistemskih rešitev za rekonstrukcijo zelenja).

Monitoring

- zbiranje in obdelava podatkov,
- poročanje in priprava predlogov izboljšav akcijskih načrtov.

Valorizacija

- preučevanje in interpretacija,
- kontekstualizacija in aktualizacija,
- prezentacija, razstave,
- izobraževanje.

Promocija in kreativni sektor

- razvijanje in spodbujanje novih produktov,
- sodelovanje z zavodi in kreativnim sektorjem z namenom izboljšave kakovosti programov/produktov.

Načrtovani pomembni projekti v prihodnjih petih letih

Plečnikovo leto 2022

Priprava razstav (MAO, BIO 27, sodelovanje z MGML, CD) in spremljajočega programa ob 150. obletnici rojstva arhitekta

Vzpostavitev kulturne poti Jožeta Plečnika (Dunaj - Praga - Ljubljana)

Vzpostavitev kulturnih poti v programu Sveta Evrope. Priprava skupnih projektov s tujimi partnerji ter izmenjava znanj in izkušenj na področjih ohranjanja, zaščite, raziskovanja in upravljanja dediščine Jožeta Plečnika.

Mednarodne konference o sodobnem (in prihodnjem) urejanju mest ter aktualnosti Plečnikove dediščine

Plečnikova dela ponujajo številne referenčne točke za sedanost in prihodnost. Izpostavili bomo izzive sodobnega urbanizma in arhitekture v kontekstu aktualnosti Plečnikove dediščine.

Izdaja strokovnih publikacij in promocijskega gradiva

Raziskovalno delo povezano z vpisanimi Plečnikovimi deli na UNESCO Seznam svetovne kulturne dediščine

Presoja vplivov na dediščino

44 COM 8B.45

Recommends that the State Party gives consideration to the following [.....]:

- *Submitting to the World Heritage Centre a complete Heritage Impact Assessment for the planned new library... for review by the Advisory Bodies, before irreversible decisions are made,*
- *Undertaking further detailed identification of the relationships between Plečnik's interventions and pre-existing buildings and spaces, to allow appropriate protection measures.....in supporting the Outstanding Universal Value,*

JOŽE
PLEČNIK
150
LET / YEARS

Interpretive Planning at World Heritage
Properties in Europe (WH-Interp)

unesco

150th anniversary of Jože
Plečnik, architect (1872)
Celebrated in association
with UNESCO

Komunikacija, interpretacija, osveščanje, usposabljanje in
krepitev usposobljenosti...

PLEČNIK: METROPOLA, KRAJ, VRT

Plečnik in sodobnost: Pojemovnik

Temelji na razmisleku o pomenu Plečnikovega ustvarjanja za sedanost. V preteklosti so številni raziskovalci in avtorji Plečnikov opus vrednotili z različnimi pojmi oziroma besednjakom, ki je izhajal iz vsakokratnega kulturnega, družbenega in političnega konteksta. Pojemovnik pa ponuja nov besedni fond za aktualizacijo in razumevanje Plečnika v kontekstu današnjega časa.

<https://mgml.si/sl/mestni-muzej/razstave/593/plecnik-metropola-kraj-vrt/>

BIO27 SUPER
VERNAKULARNO
VERNACULARS
27TH BIENNIAL OF
DESIGN, LJUBLJANA
26.5–29.9 2022

Zgodbe moderne arhitekture

Člani interdisciplinarne skupine Garnitura so iskanje lastnega mnenja o arhitektovem delu začeli z njegovim humanističnim pristopom k arhitekturi in njegovim celostnim posegom v urbano tkivo Ljubljane, zlasti v tako imenovani vodni in kopenski osi. Skupina Garnitura je v Plečnikovem delu prepoznala vernakularne poteze, ki jih je, pogosto subtilno in na uporabniku prilagojen način, uporabljal, da bi nadomestil obstoječe strukture in stavbe.

<https://27.bio.si/production-platform/communicating-modern-architecture>

[Geoffrey James: Social Spaces — Jože Plečnik in Ljubljana – Architekturzentrum Wien \(azw.at\)](http://azw.at)

MEDNARODNI SIMPOZIJ

Svetovna dediščina 20. stoletja:
izzivi in izkušnje pri upravljanju in presoji
vplivov posegov na arhitekturno dediščino

MESTNI
MUZEJ
LJUBLJANA

ČETRTEK

20.
oktober

The Next
50

unesco
100th Anniversary of the
Public Sector (1912)
Cultural Heritage
Year 2012

JOŽE
PLEČNIK
150
LET / YEARS

Špela Spanžel,
stična točka za konvencijo o svetovni dediščini (kultura),
v.d. generalne direktorice Direktorata za kulturno dediščino, Ministrstvo za kulturo